

Digitální peníze jsou pod kontrolou. Hotovost vám ale nikdo nevypne

31.1.2025 - Vladimír Kutálek | Internet Info

Dlouhou dobu jsem byl velkým zastáncem bezhotovostních plateb, zejména kreditních karet, a to v době, kdy většina plateb probíhala v hotovosti. Proč? Karta umožňovala přehled o výdajích a byla bezpečnější než nošení hotovosti, zejména pokud vyžadovala PIN kód. Kreditní karta navíc umožňovala platit i při prázdném bankovním účtu a zároveň si efektivněji řídit úspory. Velkou výhodou byla i možnost chargebacku, tedy vrácení peněz v případě neoprávněné transakce.

Postupně jsem ale svůj postoj přehodnotil a začal se vracet k hotovosti. Důvodů bylo hned několik.

Karty: Když vám bezpečnost komplikuje život

Karty nejsou bezpečné už od 1 Kč. Bezkontaktní placení umožňuje zaplatit částky do přibližně 500 Kč jen tak, bez ověření. A protože lze takto platit opakovaně, výše možné škody může být nemalá. Jen některé banky umožňují tyto platby zakázat, ale pak hrozí, že u některých terminálů a bankomatů neuspějete (včetně MHD).

Na druhou stranu se karta stává tak zabezpečenou, že s ní někdy nezaplatíte ani vy sami. Osobně se mi to stalo mnohokrát, nejčastěji u Air Bank, kde mi zhruba před rokem při online platbách vyskakoval nesprávný dialog, kterým nešlo transakci potvrdit. Podpora nepomohla.

A spoléhat se na platbu kartou v zahraničí? Stačí, aby banka vyhodnotila platbu jako podezřelou, protože jste do té doby platili jen v Česku, a najednou vám transakci neumožní. Mít více karet se stalo nutností – aby aspoň jedna fungovala. To ale zvyšuje riziko a zároveň prodlužuje dobu, kdy si nevšimnete, že vám nějaká karta chybí, ať už kvůli krádeži, nebo ztrátě.

Proto jsem začal platit pomocí technologie NFC v mobilu. Všechny karty jsem přidal do mobilu a měl jsem klid. Platil jsem tak často a rád. Ale ani toto řešení není bez problémů. Po počátečních „porodních bolestech“, které jsem akceptoval, se objevily další potíže. Například občas musím zadat kód pro odemčení mobilu i několikrát za sebou, i když je už odemčený. Někdy se nakonec podaří zaplatit, jindy ne – a pohledy ostatních ve frontě nejsou zrovna příjemné. A pak se mi jednou stalo, že jsem nezaplatil vůbec – na dovolené, a to žádnou kartou. Fyzické karty jsem už dávno nenosil, proč taky, že? Pokoušel jsem se placení zprovoznit podle návodu, ale nakonec jsem musel přejít zpět na hotovost.

Zpět k hotovosti

Po návratu z dovolené jsem si řekl, že zkusím být vůči této libovůli odolnější. Stejně jsem k platbám kartou vždy nosil i hotovost pro případ, že by nefungovaly. A kombinovat karty i hotovost? To znamená vyšší riziko ztráty nebo krádeže i delší čas potřebný k placení.

Během letních prázdnin jsem se proto rozhodl vyzkoušet měsíc platit jen hotovostí. V dnešní době na to člověk není zvyklý, není to tak pohodlné, návyky z placení kartou jsou silné. Svět je přizpůsobený kartám. Například v jednom brněnském Lidlu mají spoustu samoobslužných pokladen bez fronty, ale přijímají jen karty. Jediná pokladna pro hotovost je klasická obslužná, s obří frontou. Když jsem ze zvyku šel k samoobslužné pokladně a neměl jak zaplatit, obsluha mě přesměrovala k té jediné

hotovostní – a dokonce mě nechali předběhnout frontu. Tento Lidl jsem ale škrtl ze seznamu míst, kde nakupuji.

Ano, znám i lidi, kteří nikdy neměli problém s placením kartou nebo NFC a vždy zaplatili napoprvé. Také jsem to tak míval. Ale to neznamená, že se zítra nemůžete ocitnout na druhé straně – mezi těmi, kterým platba najednou nefunguje.

Bezhotovostní platby = byrokracie, omezení a riziko zablokování účtu

Jakákoliv bezhotovostní platba může znamenat zvýšenou byrokracii. I když jde o drobnou transakci, jste nuceni ji řešit neadekvátně k její výši a přínosu. Kdysi jsem například zkoušel Zonky – daň z vyplacených úroků v řádu korun mě stála neuvěřitelné množství času na finančním úřadě, kde ani oni nevěděli, podle kterého paragrafu to zdanit, přestože sazba daně byla stejná.

A pak tu máme online bankovníctví – kvůli krátkým expiracím se musíte neustále přihlašovat znovu a znovu, přitom odklikávat reklamy banky, upozornění, varování a nabídky, včetně těch, na které nelze upřímně odpovědět. Například Air Bank se před dovolenou ptá:?

Chcete spočítat cestovní pojištění?

Možnosti odpovědi byly: *Nikam nejedu* a *Ano, spočítat pojištění*. Jiná možnost neexistuje.

Mám se učit lhát?

Navíc mnoho bank neposílá klientům dokumenty přímo do e-mailu. Místo toho přijde jen upozornění, často bez přímého odkazu – „hledej na našem webu, někde tam se něco změnilo“. A o výpisech ani nemluví – šifrované e-maily jsou pro ně zjevně příliš složité. Výsledkem je, že kvůli složitému přihlašování tyto dokumenty už ani nečtu (ne, neberte si ze mě příklad).

Jak přijít o přístup k účtu?

K penězům se ne vždy dostanete snadno a okamžitě. Stačí například ignorovat výzvy banky k aktualizaci osobních údajů v rámci AML. Dříve či později vám banka zablokuje přístup k účtu, minimálně k aktivním operacím – najednou nezažádáte nový jednorázový příkaz nebo inkaso.

Naštěstí již zadané pokyny, inkasa i příchozí platby fungují dál. Jak to vím? Můj účet u Fio banky byl takto zablokovaný, a kvůli tomuto článku jsem několik měsíců fungoval v omezeném režimu, abych si vyzkoušel, jaké to je.

To nejmenší riziko je, že pokud příliš kritizujete banku, může vám vypovědět účet. Přesně to se mi stalo u mBank, když jsem s ní nedokázal vyřešit spor a obrátil se na finančního arbitra. Výsledek? Banka mi účet vypověděla, čímž spor ztratil smysl. Elegantní řešení, ne? A to ani nepatřím mezi rizikové klienty

Jsou ale lidé, kteří mají s bankami ještě větší problémy – často z důvodů, které nemají pod kontrolou. Co když například bydlíte v oblasti bez signálu? Máte stále přístup k e-mailu, na který jste si účet kdysi založili? Lidé mohou z hodiny na hodinu přijít o zaměstnanecký e-mail nebo jim Google znepřístupní schránku. Přebíráte poštu na adrese, kterou jste bance uvedli? Dlouhodobý pobyt v zahraničí nebo v nemocnici pak znamená komplikace při řešení následků.

Mému klientovi Banka CREDITAS rovnou vypověděla účet, zatímco mBank mu účet omezila. V tomto

případě ani nešlo o neochotu aktualizovat údaje, ale o problém s pravdomluvností. Někteří klienti totiž skutečně čtou to, co podepisují, a chtějí odpovídat pravdivě. Jenže to ne vždy jde.

Banka se ho například ptala, ve kterém státě se narodil – na výběr byla Česká republika, ale chyběly dřívější názvy států, včetně ČSSR, což byla pro něj jediná správná odpověď.

Další otázka se týkala výše majetku s přesností na korunu. Jenže kdo je schopen přesně vyčíslit hodnotu svého majetku, zvláště pokud vlastní nemovitost, jejíž odhad se může lišit o desítky procent? A kdo si kvůli každé bance bude neustále oceňovat svůj majetek?

Bankovní formulář existoval pouze v elektronické podobě a celý problém začal kvůli skončené platnosti občanského průkazu. Bankovní podpora navíc ani nevěděla, co přesně klient podepisuje.

Podobné problémy se daly u Max banky vyřešit pouhým zasláním kopie občanského průkazu. U mBank sice mohl klient účet na pobočce odblokovat, ale aktualizovat občanský průkaz už ne – trvali na stejném formuláři jako online, jen v papírové podobě. A podepsat nepravdivé údaje klient odmítl. Banka pak jeho stížnost bez odůvodnění zamítla jako bezpředmětnou. Jít k finančnímu arbitrovi se mu po mé zkušenosti s následnou výpovědí účtu nechtělo.

A Banka CREDITAS? Prostě účet vypověděla, protože klient delší dobu neaktualizoval své údaje – jednoduše proto, že se mu nechtělo, účet byl dlouhodobě nepoužívaný. Nyní se ale s fúzí Max banky a Banky CREDITAS dostává zpět do vztahu s touto bankou.

Bez bankovního účtu jste v problémech. Jako Čech i jako cizinec

Zrušení účtu ze strany je přitom velmi snadné a banka ho může provést prakticky kdykoliv. Několik příkladů:

Kdy vám banka může zrušit účet? Stačí i „ztráta důvěry“. Banka zrušila účet bez vysvětlení. Může se to stát i vám (Fio banka) Zrušení účtu bez udání důvodu. Jak se na to dívají úřady? Banka chtěla zrušit účet kvůli neaktualizovaným údajům, které se však nezměnily (ČSOB) Než kvůli bankovnímu teroru rozjíždět zahraničí, radši skončím, tvrdí šéf Simplecoinu (Raiffeisenbank) Velká česká banka začala lidem rušit účty. Někteří končí doživotně a nikdy už si ho nesmí založit. Důvod je zvláštní (Raiffeisenbank) Snazší zatčení, zmrazení účtů. V Kanadě použijí proti blokádám nouzový zákon. V Kanadě vláda vůči protestujícím vytáhla tuto možnost a zablokovala jim přístup k účtu

Do velkých problémů se dostali ruští občané po napadení Ukrajiny jejich ruskou vládou. Čelili velkým potížím, například při podpoře svých příbuzných v Rusku kvůli uvaleným sankcím.

Mně ale stačí vědomí, jak snadno může obyčejný občan ČR přijít o účet, který dlouhodobě a intenzivně používal – ať už dočasně, nebo trvale. A pak je najednou během krátké doby nucen všechno odložit a řešit změnu účtu. Zvláště složité je vzpomenout si, komu všemu jste poskytli číslo účtu a kdo vám na něj posílá platby – například roční vyúčtování nemusí vždy skončit přeplatkem, takže nestačí jen projít výpisy za poslední rok.

S účtem jsou spojena rizika nejen kvůli exekutorům, ale také v souvislosti s dědictvím. Je paradoxní, že právě boj proti praní špinavých peněz a s ním spojená rizika mě nutí více využívat hotovost – přestože právě hotovost je stále hlavním nástrojem kriminální činnosti.

Chci tím vším napsat, že bezhotovostní platby z mého pohledu nejsou spolehlivé. Nikdy nevíte, kdy vám z více či méně obskurních důvodů přístup k nim zablokuje.

Je Bitcoin řešením?

V tuto chvíli by někoho mohlo napadnout: raději přejdu na bitcoin nebo jinou kryptoměnu. Před většinou alternativních kryptoměn bych však varoval – vznikají a zanikají jako houby po dešti, drtivá většina z nich jsou podvody nebo mají rizikově nastavené mechanismy. Nemluvě o jejich výrazně vyšší volatilitě. Pokud kryptoměna, pak jedine bitcoin.

Bitcoin lze nakoupit přes burzu. Dnes je dokonce možné získat platební kartu, která je propojená s bitcoinovým účtem, takže s ní lze platit téměř všude. Nicméně takto nakoupený a uložený bitcoin má podobná rizika jako běžný bankovní účet – přístup k němu vám může být kdykoliv zablokován, například opět kvůli pravidlům AML.

Druhou možností je uchovávat bitcoin ve vlastní, ideálně hardwarové peněženke. Většina výše zmíněných hrozeb zde odpadá. Pokud jde o AML, bitcoin není příliš vhodný pro páchaní trestné činnosti – jen minimum transakcí se k tomu používá. Bitcoin je totiž pseudoanonymní, veškeré transakce jsou navždy veřejně dostupné a mohou být analyzovány i s využitím pokročilých technologií v budoucnosti. I když nejsou všechny transakce přímo spojeny se jmény, při převodu na jinou měnu se zločinci snadno stanou zranitelnými.

Bitcoin má však oproti klasickým měnám několik výhod:

Je prakticky nezabavitelný (stačí si zapamatovat 12 slov a nikomu je neprozradit). Je odolný vůči inflaci způsobené zadlužením států. Není ovlivnitelný sankcemi. Je poměrně pohodlný a levný pro běžné platby (díky Lightning Network).

Přesto zde existují jiná, méně běžná rizika, která mohou být o to překvapivější – zejména riziko spojené s uživatelem samotným: možnost ztráty přístupu či zapomenutí přístupových údajů. Více o těchto rizicích se dozvíte v dvoudílném článku:

Bitcoin: Na co si dát pozor? Jak si ochránit bitcoin, abyste o něj nepřišli.

Je hotovost řešením?

V dnešní době je hotovost pro pravidelné platby nepraktická a drahá. Platit v hotovosti všechny výdaje za energie, vodu, daně? Pobírat mzdu v hotovosti? Nakupovat výhradně hotově nebo využívat dobírku? Teoreticky je to možné, ale přináší to vyšší náklady – poplatky za každou platbu se mohou pohybovat v řádu desítek korun.

Mít u sebe hotovost bylo vždy rizikové, podobně jako když jsem přecházel na karty. Dnes je to však paradoxně o něco méně nebezpečné – kdy jste naposledy slyšeli v médiích o kapsářích? A jak často ve srovnání s minulými lety? Počet kapesních krádeží klesl, protože méně lidí nosí hotovost nebo peněženku vůbec. Navíc menší hotovost lze pojistit.

Tam, kde hotovost nepřináší dodatečné poplatky, jsou fyzické nákupy v obchodech. Ale i zde se setkáváme s omezeními – časovými vícenáklady (viz Lidl) nebo místy, kde hotovostí prostě nezaplatíte (například v IKEA v Brně si bez karty nekoupíte zmrzlinu z automatu).

Hotovost má výhody i při platbách řemeslníkům nebo za služby – někteří poskytovatelé dokonce nabízejí slevu za hotovostní platbu. Mezi přáteli je hotovost také bezpečnější, protože mnoho lidí dnes platí bezhotovostně i **transakce, které by měly podléhat dani**. To se týká například darů od vzdálenějších příbuzných dětem (včetně nefinančních) nebo opakovaného prodeje použitého zboží se ziskem. Pokud si nejste jisti, že danou platbu nemusíte uvádět v daňovém přiznání (a jistotu

neurčujte podle toho, kolik lidí to dělá stejně), raději použijte hotovost.

Používání hotovosti s sebou ale nese určité návyky – musíte myslet na to, kolik peněz máte v peněžence a udržovat si jejich dostatek. Mít větší hotovost uloženou v trezoru může znamenat i nemalé ztráty hodnoty kvůli inflaci. Alternativou je používat kartu s nulovými limity na platby v obchodech a na internetu, určenou výhradně pro výběry z bankomatu.

Na druhou stranu, **hotovost je skutečně anonymní** – nehrozí příliv obchodních sdělení po každém nákupu, ať už od e-shopu nebo banky. Je lépe chráněná proti sankcím, exekucím a pravidlům AML. Na rozdíl od bezhotovostních plateb a bitcoinu **funguje i při výpadku elektřiny**. A nemusí jít o celostátní blackout – stačí výpadek místní trafostanice nebo plánovaná údržba distribuce.

Používáním hotovosti navíc svým způsobem hlasujete proti čistě bezhotovostnímu světu a proti digitální měně centrální banky (CBDC).

Plně bezhotovostní společnost by totiž výrazně zvýšila rizika spojená s digitálními platbami. Snadněji by se prosazovala daň z finančních transakcí, expirace peněz, účelové omezení jejich použití nebo sankce vůči „nežádoucím“ skupinám. Banky už dnes diskriminují určité typy klientů – například děti a lidi v nedůchodovém věku mohou mít omezený přístup k určitým typům účtů nebo se u nich setkávají s vyššími poplatky za neprefereované způsoby podávání pokynů.

Dnes sice občas přijdeme o přístup ke svým penězům nebo čelíme vysoké inflaci, ale zákony musí být nastaveny tak, aby lidé neměli důvod hromadně přecházet zpět k hotovosti nebo bitcoinu. Stačí se podívat, jak se bitcoin nebo hotovost cizích měn používají v zemích s vysokou inflací nebo v místech, kde jsou běžné sankce a finanční restrikce.

Anonymita plateb

Rád nakupuji co nejvíce (pseudo)anonymně, a to i přes e-shopy. Pokud využijete služby typu Zásilkovna nebo Balíkovna, **není nutné uvádět vaše jméno**. Doklad bude platný i s označením „Maloobchodní prodej“ (do výše 10 000 Kč postačí zjednodušený daňový doklad) a k vyzvednutí zásilky vám stačí pouze kód.

Adresa pro e-shop nemusí být vaše – klidně uveďte adresu své oblíbené pobočky Zásilkovny.

E-mail nemusíte používat přímo – existuje mnoho služeb pro jeho skrytí. Některé umožňují vytvářet jednorázové e-maily pouhým jejich zadáním, přičemž za celý dolar měsíčně je možné i anonymně odpovídat. Často však ani to není potřeba, stačí se dostat k obsahu přijatého e-mailu.

Telefonní číslo také nemusí být registrované na vaše jméno. SMS lze přijímat na internetové číslo nebo pevnou linku (i když některé e-shopy mají problém zasílat SMS na pevnou linku). Existují i veřejně dostupné služby jako tempmss.com, kde lze získat dočasné telefonní číslo. Nicméně tato čísla nejsou vhodná pro e-shopy, pokud přesně nevíte, co děláte. Naopak se hodí pro různé služby, které požadují telefonní číslo výměnou za přístup. V ČR je stále možné anonymně pořídit předplacenou SIM kartu.

Pokud platíte předem kartou a platební brána vyžaduje jméno držitele, **nemusíte uvádět skutečné jméno** – opět postačí například „Maloobchodní prodej“.

Samozřejmě, pokud byste se snažili páchat trestnou činnost, taková opatření vám nepomohou. Museli byste být extrémně důslední (například zajistit, že dané telefonní číslo používáte výhradně pro e-shopy a na nic jiného, a řešit komplikace s anonymním dobíjením kreditu). Pro zvýšení

soukromí při běžných nákupech však tato opatření postačují.

Co je řešením?

Každý si najde své řešení podle vlastních priorit, zvyklostí a také podle toho, zda už někdy čelil omezení přístupu k penězům a jak moc ho to postihlo. Typickou reakcí mnoha lidí je: *Proč to řešit, já s tím problém nemám.*

Napišu proto své řešení.

Pravidelné platby vyřešit trvalými příkazy a povolením inkas pro nedoplatky – tedy nastavit účet tak, aby automaticky fungoval bez nutnosti vaší interakce. Právě u těchto plateb je hotovostní varianta nejen nepohodlná, ale často i nejdražší ve srovnání s bezhotovostními možnostmi.

Dále doporučuji mít více běžných účtů a více platebních karet – ideálně různé karetní asociace kvůli rozdílnému pokrytí v různých zemích. V EU to není tak kritické, ale 2 karty by měly být minimem. Na druhou stranu není dobré to přehánět – každá další banka znamená více administrativy, neustálé žádosti o aktualizaci údajů a nutnost sledovat změny obchodních podmínek.

Kdo chce, může mít i bitcoin – nejlépe v obou formách:

Na burze nebo v aplikaci, což je podobně zranitelné jako běžné bezhotovostní peníze. a vlastní hardwarové peněžence, kde skutečně patří jen vám (ale je nutné pečlivě řešit otázky bezpečnosti, ztráty, krádeže, požáru nebo dědictví).

Totéž platí pro zlato. Nicméně je dobré mít na paměti, že jak bitcoin, tak zlato už byly v minulosti v některých zemích zakázány. Samozřejmě zákaz je jedna věc, jeho vymáhání a reálné postižení za porušení je věc druhá.

Co nejvíce upřednostňovat hotovost a to nejen kvůli daním.

Pro nákupy v obchodech – je spolehlivější a často už i rychlejší než platba kartou. Pro platby za služby řemeslníkům – bývá levnější a bezpečnější z hlediska byrokracie i rizik spojených s reklamací. Pro platby za zboží z druhé ruky – osobně vyzvednuté, zkontrolované a vyzkoušené. Pro transakce mezi přáteli – snižuje riziko, že zjistíte, že i drobná platba by mohla podléhat zdanění nebo že by bylo nutné řešit, pod který paragraf ji zařadit. Pro případ nouze – například při výpadku elektřiny nebo nefunkčnosti platebních systémů.

Diverzifikujte způsoby placení, nespolehejte se jen na jednu metodu. Nejen kvůli sobě, ale i kvůli tomu, aby se bezhotovostní platby nestaly jedinou možností. Jinak se může stát, že i když máte dostatek peněz, nebudete mít jak zaplatit ani korunu.

<https://www.mesec.cz/clanky/digitalni-penize-jsou-pod-kontrolou-hotovost-vam-ale-nikdo-nevypne>